

היסטוריה דתית ופוליטית של אתיופיה

ד"ר. לאונרדו כהן

הקורס המוצע מהווה מבוא כללי להיסטוריה דתית, חברתית ופוליטית של אתיופיה. הקורס יעסוק ביחסים בין מדינה לכנסיה ובין דת לחברה מתקופת אקסום העתיקה ועד המהפכה המרקסיסטית בסוף המאה העשרים. הקורס יעביר סקירה על ההיסטוריה של המדינה האתיופית, קבלתה של הנצרות על ידי הקיסרות במאה הרבעית והתפשטות הדת החדשה במדינה. הקורס יתמקד במאפיינים של הזרמים השונים בתוך הנצרות האתיופית והמאבקים ההיסטוריים ביניהם והשלכותיהם החברתיות. נעסוק גם בכיבוש המוסלמי של אתיופיה, וההשפעות החיצוניות על המערכת הדתית האתיופית כגון ההתערבות הפורטוגלים במדינה במאה ה-16, הניסיון של המיסיונרים הישועים להמיר את אתיופיה לדת הקתולית במאה ה-17, המיסיונים הפרוטסטנטים של המאות ה-19 וה-20 והכיבוש האיטלקי במאה ה-20. במהלך הקורס נתמודד עם שאלות מתודולוגיות הקשורות לסוג המקורות שעומדים לרשותנו לצורך כתיבת ההיסטוריה של אתיופיה כגון סיפורי חיים של קדושים, טקסטים תיאולוגיים, כרוניקות של מלכים ומקורות חיצוניים. כמו כן, הקורס יתמקד בשאלות הקשורות ליחס שבין אמונות וטקסים לבין תהליכים של שינוי חברתי, פוליטי ודת. (4 נקודות)

הסטודנטיות/ים תתבקשנה לקרוא טקסטים מפגישה לפגישה ולהשתתף השתתפות פעילה. במהלך הסמסטר הסטודנטיות/ים תידרשנה להגיש מטלה אחת (25% מהציון הסופי) ותידרשנה לגשת לבחינה בסוף הסמסטר (75% מהציון הסופי) הנוכחות חובה. בנוגע לביבליוגרפיה, יתכנו שינויים קלים.

1-מבוא

חגי ארליך, אתיופיה – קיסרות ומהפכה בקרן אפריקה, צמיחת המדינות החדשות באפריקה, יחידה 7, עמ. 9-49.

2-הנצרות האורתודוקסית האתיופית: מוסדות ואמונות

3-הקיסרות וראשיתה של הנצרות באתיופיה

Sergew Heble Sellassie, "Church and State in the Aksumite Period", in *Proceedings of the Third International Conference of Ethiopian Studies, Addis Ababa, 3–7 April 1966*, Richard Pankhurst and Stanisław Chojnacki (eds.), vol. 3 (Addis Ababa 1969) pp. 5–8.

Steven Kaplan, "Ezana's Conversion Reconsidered", *Journal of Religion in Africa*, 13,2 (1982), pp. 101–109.

4- התפתחויות באתיופיה מנפילת אקסום ועד שושלת שלמה המוקדמת

Taddesse Tamrat, *Church and State in Ethiopia (1270-1527)*, (Oxford 1972), pp. 21-68.

גזירות ומלוכה בתקופת שושלת שלמה המוקדמת.

Steven Kaplan, *The Monastic Holy Man and the Christianization of Early Solomonian Ethiopia*, (Wiesbaden 1984), pp. 32-44.

Getatchew Haile, "From Strict Observance to Royal Endowment: the Case of the Monastery of Däbrä Halleluya", *Le Muséon*, 93 (1980), pp. 163–172.

Getatchew Haile, "Ethiopian Heresies and Theological Controversies", *The Coptic Encyclopedia*, Aziz S. Atiya (ed.), vol. 3 (New York, 1991), pp. 984–987.

האסלאם באתיופיה עד למאה ה-16.

Enrico Cerulli, "Ethiopia's Relations to the Muslim World", in *General History of Africa. UNESCO, Africa from the Seventh to the Eleven Century* (1981), pp. 575-585.

Hussein Ahmed, "History of Islam in Ethiopia", *Encyclopaedia Aethiopica*, Siegbert Uhlig (ed.), vol. 3 (Wiesbaden 2007), pp. 202-205.

כבוד המלכים - והשאלה של המרכיבים המקראיים של הנצרות האתיופית

כבוד המלכים. האפוס הלאומי האתיופי, תרגום, מבוא והערות רן הכהן (תל אביב 2009), עמ. 57-13.

Edward Ullendorff, "Hebraic-Jewish Elements in Abyssinian (Monophysite) Christianity", *Journal of Semitic Studies*, 1 (1956), pp. 216–256.

Ernst Hammerschmidt, "Jewish Elements in the Cult of the Ethiopian Church", *JES*, 3, 2 (1965), pp. 1–12.

הנצרות מול מסורות פגאניות: התפשטות והתנגדות.

Taddesse Tamrat, "A Short Note on the Traditions of Pagan Resistance to the Ethiopian Church in 14th and 15th centuries", *Journal of Ethiopian Studies*, 10, 1 (1977), pp. 137–150.

Steven Kaplan, *The Monastic Holy Man and the Christianization of Early Solomonian Ethiopia*, (Wiesbaden 1984), pp. 15-22.

10- בחיפוש אחרי הכומר יוחנן: המפגש בין הפורטוגלים והאתיופים בראשית המאה ה-16.

Girma Beshah and Merid Wolde Aregay, *The Question of the Union of the Churches in Luso-Ethiopian Relations (1500–1632)* (Lisboa 1964), pp. 9-52.

11- המיסיון הישועי לאתיופיה: רקע היסטורי.

Leonardo Cohen, *The Missionary Strategies of the Jesuits in Ethiopia (1555-1632)*, (Wiesbaden 2009), pp. 15-75.

מי הם הישועים באתיופיה? סרט THE MISSION

12- הפולמוס על הטקסים והאמונות בין אורתודוקסים וקתולים במאות ה-16 ו-17.

Edward Ullendorff, “The Confessio Fidei of King Claudius of Ethiopia”, *Journal of Semitic Studies*, 32, 1 (1987), pp. 159–176.

Leonardo Cohen, “The Portuguese Context of the Confessio Fidei of King Claudius”, Baye Yimam et. al. (eds.), *Ethiopian Studies at the End of the Second Millennium. Proceedings of the XIVth International Conference of Ethiopian Studies, 6–11 November 2000, Addis Ababa*, vol. 1 (Addis Ababa, 2002).pp. 152–168.

13- המיסיון הישועי וההתפתחויות בתיאולוגיה והכריסטולוגיה האתיופית

Leonardo Cohen, *The Missionary Strategies of the Jesuits in Ethiopia (1555-1632)*, (Wiesbaden 2009), pp. 113-140.

Getatchew Haile, (ed., tr.), *The Faith of the Uctionists in the Ethiopian Church* (*Haymanot Mäsihawit*), CSCO, vols. 517, 518, SAe 91, 92 (Louvain, 1990), pp. vii-xv.

14- מגדר וחיי משפחה בהיסטוריה של אתיופיה

Sevir Chernetsov, “A Transgressor of the Norms of Female Behavior in the Seventeenth-Century Ethiopia – the Heroine of the «Life of Our Mother Walatta Petros»”, *Hristianskij Vostok* new ser. 4, 10 (2006), 56–72

Verena Böll, “Holy Women in Ethiopia“, *Saints, Biographies and History in Africa*, Bertrand Hirsh – Manfred Kropp (eds.), (Frankfurt am Main 2003), pp. 31–45.

Steven Kaplan, "Seen but not Heard: Children and Childhood in Medieval Ethiopian Hagiographies", *The International Journal of African Historical Studies*, 30, 3 (1997), pp. 539–553.

15-האורומו: דת וחברה

Mohamed Hassen, *The Oromo of Ethiopia. A History 1570-1860* (Cambridge 1990), pp. 1-17.

16-מיסיונים פרוטסטנטים באתיופיה וחזרתם של המיסיונרים הקתולים במאה ה-19.

Donald Crummey, *Priests and Politicians. Protestant and Catholic Missions in Orthodox Ethiopia, 1830–1868*, (Oxford 1972).

17-יהדות באתיופיה: השאלה של המקורות.

-יהודי אתיופיה: מהמאה 14 ועד יעקוב פיטלוביץ

James Quirin, "Caste and Class in Historical North-West Ethiopia: The Beta Israel (Falasha) and Kemant, 1300-1900", *Journal of African History*, 39 (1998), pp. 195-220.

Steven Kaplan, "Falasha' Religion: Ancient Judaism or Evolving Ethiopian Tradition?", *Jewish Quarterly Review*, 79, 1 (1988), pp. 49-65.

18-סרט I HAD A DREAM על מורשתו של יונה בוגלה

19-נצרות, אסלאם והמדינה האתיופית במאה ה-19

Richard. A. Caulk, "Religion and State in Nineteenth Century Ethiopia", *Journal of Ethiopian Studies*, 10, 1 (1972) pp. 23-41.

Izabela Orłowska, "Re-imagining Empire: the Coronation of Yohannis IV and the Expression of Historical Memory" in *Wälättä Yohanna. Ethiopian Studies in Honour of Joanna Mantel-Nieóko on the Occasion of the 50th Year of Her Work at the Institute of Oriental Studies, Warsaw University*, Witold Witakowsky – Laura Łykowska (eds.), (Warszawa 2006), pp. 173-180.

20-הכנסייה האתיופית במאה ה-20.

Haile Mariam Larebo, "The Ethiopian Orthodox Church and Politics in the Twentieth Century", *Northeast African Studies*, 9, 3 (1987), pp. 1-17; 10, 1 (1988), pp. 3-23.

-סיוור לימודים בכנסייה האתיופית בירושלים

21-שאלת המרת דת באתיופיה. (I)

Steven Kaplan, "Themes and Methods in the Study of Conversion in Ethiopia: A Review Essay", *Journal of Religion in Africa*, 34, 3 (2004), pp. 373–392.

Steven Kaplan, "The Beta Israel (Falasha) Encounter with Protestant Missionaries: 1860-1902", *Jewish Social Studies*, 49 (1987), pp. 27-42.

22-שאלת המרת דת באתיופיה (II) .

Leonardo Cohen, "Visions and Dreams: An Avenue for Ethiopians' Conversion to Catholicism at the Beginning of the Seventeenth Century", *Journal of Religion in Africa*, 39 (2009), pp. 4-29.

Ulrich Braukämper, *Islamic History and Culture in Southern Ethiopia: Collected Essays* (Hamburg 2002), pp. 106-128.

23-פרשנות המקרא.

Roger Cowley, *The Traditional Interpretation of the Apocalypse of St. John in the Ethiopian Orthodox Church* (Cambridge 1983), pp. 3-5, 23-34.

Kirsten Stoffregen-Pedersen - Tedros Abraha, "Andémta", *Encyclopaedia Aethiopica*, Siegbert Uhlig (ed.), vol. 1 (Wiesbaden 2003), pp. 258–259.

לאונרדו כהן, "פירוש אתיופי לסיפור הלווייתן וזיקתו לפרשנות הרבנית", *פעמים*, 120 (2009) עמ' 93-116.

24-התפוצה האתיופית.

Steven Kaplan and Chaim Rosen, "Ethiopian Immigrants in Israel: Between Preservation of Culture and Invention of Tradition", *Jewish Journal of Sociology*, 35, 1 (1993), pp. 35–48.

Steven Kaplan, "Ethiopian Immigrants in the United States and Israel: A Preliminary Comparison", *International Journal of Ethiopian Studies*, forthcoming.